

โครงการพัฒนากำลังงานทดแทน

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ระดับหมู่บ้าน

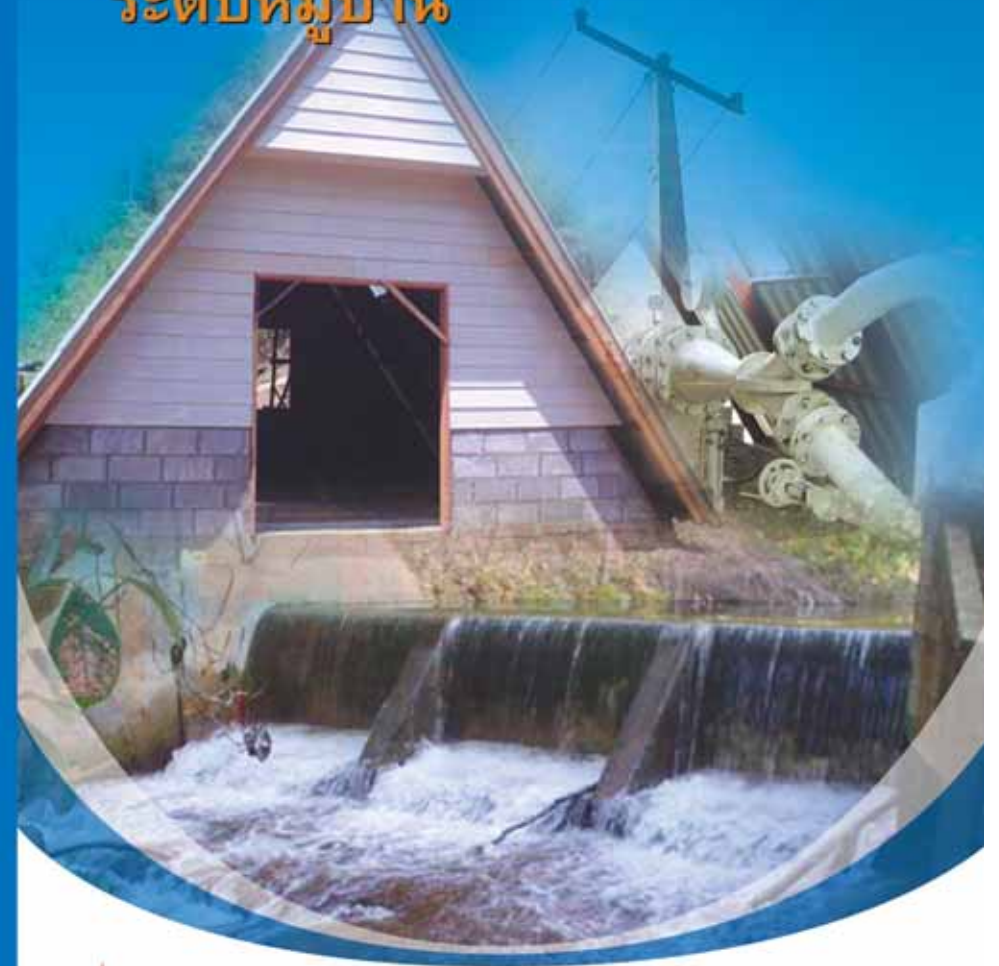
พัฒนาพลังงานไทย ลดใช้พลังงานชาติ

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน

www.dede.go.th

17 ถนนพระราม 1 แขวงสะพานกษัตริย์ศึก แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์ 0-2226-2311 โทรสาร 0-2226-3943
E-Mail : dedeoss@dede.go.th

กรมพัฒนาพลังงานทดแทน
และอนุรักษ์พลังงาน
กระทรวงพลังงาน

คำนำ

ในยามที่ทุกประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ด้านพลังงาน ที่นับวันก็มีแต่จะรุนแรงขึ้นนั้น หนึ่งในวิธีการที่นำมาใช้รับมืออย่างได้ผลคือ การเลือกใช้พลังงานทดแทนซึ่งมีอยู่ทั่วไปในธรรมชาติ มาพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ พลังงานชีวมวล พลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพ พลังงานก๊าซชีวภาพ และพลังงานขยะ เป็นต้น ซึ่งพลังงานเหล่านี้ล้วนเป็นพลังงานสะอาด ปราศจากมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถนำมาใช้ได้อย่างไม่รู้จำกัดสิ้น

เพื่อการแก้ไขปัญหาด้านวิกฤตพลังงานในระยะยาวอย่างได้ผล กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) กระทรวงพลังงาน จึงได้ดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างจริงจัง และสามารถเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นโครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการติดตั้งระบบผลิตน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการติดตั้งระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจัดตั้งและติดตั้งกังหันลมผลิตไฟฟ้า โครงการติดตั้งกังหันลมสูบน้ำ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้พลังงานจากชีวมวล

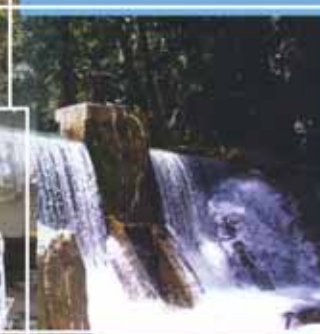
โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงชีวภาพ โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้พลังงานจากก๊าซชีวภาพ และโครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้พลังงานจากขยะ

ซึ่งโครงการเหล่านี้จัดเป็นการนำร่องสู่แนวทางการพัฒนาพลังงานทดแทนด้วยการใช้พลังงานจากธรรมชาติอย่างได้ผล โดยการดำเนินการของ พพ. ในฐานะ “ผู้ริเริ่ม” จากนั้นจึงส่งเสริมให้ขยายวงกว้างออกไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเผยแพร่ภูมิความรู้และการปฏิบัติจริงไปสู่ภาคประชาชนต่อไป

ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแนวทางที่ พพ. มุ่งมั่นทำด้วยความตั้งใจ เพื่อรณรงค์ให้การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน สามารถแก้ไขวิกฤตของชาติทั้งในวันนี้และวันข้างหน้าได้อย่างแท้จริง

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน

สารบัญ

บทนำ	7
โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน	8
จุดเริ่มต้นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน	9
โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านของ พพ.	13
เป้าหมายสู่อนาคต	16
หลักเกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้าน ทำโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน	17
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวางแผน จัดทำโครงการของ พพ.	18
ผลสำเร็จของโครงการ	20

บทนำ

ทุกวันนี้พลังงานกลายเป็นเรื่องสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของเราโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกต้องตกอยู่ในสภาวะขาดแคลนน้ำมัน ส่งผลให้ราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้นจนเกิดผลกระทบไปทั่วภูมิภาค

แม้แต่ประเทศไทยเองก็ยังไม่มีการเตรียมรับมือกับสภาวะการณดังกล่าวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เมื่อรัฐบาลไทยได้จัดตั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน เพื่อรณรงค์ให้โรงงาน และอาคารควบคุม ร่วมกันอนุรักษ์พลังงานอย่างจริงจัง

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ระดับหมู่บ้าน

แม้ว่าความสมบูรณ์ของชีวิตจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความพร้อมด้านปัจจัย 4 แต่ถึงกระนั้นความสะดวกสบายจากระบบสาธารณูปโภค ก็ยังคงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตเช่นกัน เพราะวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทห่างไกล ที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้นั้นนับเป็นวิถีชีวิตที่ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) กระทรวงพลังงานจึงได้ดำเนินโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน เพื่อเปิดโอกาสสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทห่างไกลได้อย่างรวดเร็ว และยั่งยืนมากกว่าระบบการผลิตไฟฟ้าประเภทอื่น เพราะสามารถดำเนินการวางแผนก่อสร้างและติดตั้ง จนกระทั่งได้ใช้ไฟฟ้าในระยะเวลาอันสั้นหรือไม่เนิ่นนานจนมากเกินไป โดยการใช้พลังงานที่มีอยู่แล้วในชุมชนนั่นเอง ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนและประชาชนอีกด้วย

จุดเริ่มต้นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนประชาชน ณ หมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี 2522 และทรงพบว่าชาวบ้านต้องประสบกับความเดือดร้อนจากการไม่มีไฟฟ้าใช้ ด้วยอาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน คือ การทำใบเมี่ยง ซึ่งต้องอาศัยความร้อนในการอบให้แห้ง ซึ่งสามารถทำได้เฉพาะในเวลากลางคืนเท่านั้น โดยชาวบ้านจะใช้แสงสว่างจากตะเกียงน้ำมันก๊าดในการอบ แต่ต้องประสบปัญหามาก เพราะตะเกียงน้ำมันก๊าดให้แสงได้น้อย ทั้งยังก่อให้เกิดเขม่าควันไฟจำนวนมาก ชาวบ้านจึงได้ทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานไฟฟ้าจากพระองค์ท่าน

ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้ทางราชการดำเนินงานโครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านให้แก่ประชาชนในชนบทห่างไกลที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ โดยเริ่มต้นจากการก่อตั้งโรงไฟฟ้าพลังน้ำหมู่บ้านแม่กำปองขึ้นเป็นแห่งแรก

และ พพ. ซึ่งได้รับงบประมาณประจำปี 2525 มาดำเนินการวางแผนงาน และจัดทำโครงการ โดยอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านแม่กำปองด้านแรงงาน และการจัดหาวัสดุ เพื่อทำการก่อสร้างฝายกั้นน้ำ เรื่อยไปจนถึงการต่อท่อส่งน้ำเข้า เครื่องปั่นไฟ ตั้งเสาไฟฟ้า เดินสายไฟ และต่อสายไฟฟ้าเข้ามิเตอร์ของแต่ละ หลังคาเรือน จนกระทั่งแล้วเสร็จและชาวบ้านแม่กำปองมีไฟฟ้าใช้ได้ครบถ้วน ทุกครัวเรือนเมื่อปี 2526

ภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ พพ. ได้ดำเนินการมอบโรงไฟฟ้าให้ ชาวบ้านของชุมชนเป็นผู้ดูแลทำการบริหารจัดการกันเอง ด้วยการถ่ายทอดวิชา ความรู้ต่างๆ ในการควบคุมดูแล และการบำรุงรักษาระบบกำเนิดไฟฟ้า ทำให้ ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในการทำงานของระบบปั่นไฟ สายไฟ และ เข็มมิเตอร์ต่างๆ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดวิชาความรู้ภายใน หมู่ชาวบ้านต่อๆ กันไปด้วย และยังนำไปสู่การจัดตั้ง “สหกรณ์ไฟฟ้าพลังน้ำ บ้านแม่กำปอง” ในฐานะเป็นองค์กรบริหารจัดการ โดยมีการจัดเก็บค่าใช้ไฟฟ้า ตามหน่วยการใช้ซึ่งวัดได้จากมิเตอร์ของแต่ละหลังคาเรือน

ในระยะแรกการใช้ไฟฟ้าในหมู่บ้านแม่กำปองไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องไฟฟ้าดับ หรือไฟฟ้าตก เพราะมีการกำหนดไม่ให้ชาวบ้านใช้ไฟฟ้าเกิน 3 หลอดต่อหนึ่ง หลังคาเรือน กระทั่งต่อมาหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่หมู่บ้านแม่ลายและบ้านธารทอง ได้มาขอร่วมใช้ไฟฟ้าด้วย ทำให้มีกระแสไฟฟ้าไม่เพียงพอ จึงมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้า พลังน้ำบ้านแม่กำปองขนาด 20 กิโลวัตต์เพิ่มขึ้นอีก 1 แห่งในปี 2530

อย่างไรก็ตาม ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้จากโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่ง ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของชาวบ้าน เพราะขาดการควบคุมเพื่อจำกัด ขอบเขตปริมาณการใช้ไฟฟ้า ดังนั้นในปี 2537 จึงมีการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ บ้านแม่กำปองแห่งที่ 3 เพิ่มขึ้นอีก 1 โรง โดยมีกำลังการผลิต 40 กิโลวัตต์ เพื่อตอบสนองต่อการใช้ไฟฟ้าของชาวบ้านที่เพิ่มมากขึ้น

ในการจัดเก็บค่าไฟฟ้านั้นเป็นหน้าที่ของสหกรณ์ไฟฟ้าบ้านแม่กำปอง ซึ่งจะดำเนินการเก็บค่าไฟฟ้าจากชาวบ้านหน่วยละ 2 บาท โดยคิดจากต้นทุน ที่มีการแจกแจงให้สมาชิกได้รับรู้อย่างละเอียด และมีราคาถูกกว่าค่าไฟฟ้าของ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ซึ่งสหกรณ์มีรายได้จากการเก็บค่าไฟฟ้าประมาณ เดือนละ 10,000 บาท

ส่วนการใช้ไฟฟ้าของวัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชน และไฟฟ้าส่องสว่างตามถนนทางสาธารณะภายในหมู่บ้าน ไม่มีการจัดเก็บค่าใช้ไฟฟ้า เพราะถือว่าเป็นบริการสาธารณะ

แม้ว่าในเวลาต่อมา กฟภ. จะได้ขยายขอบเขตการให้บริการด้านไฟฟ้ามาถึงหมู่บ้านแม่คำปอง และมีชาวบ้านหันไปใช้ไฟฟ้าจาก กฟภ. มากขึ้น แต่มีอีกหลายครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าทั้งของกฟภ. และของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำบ้านแม่คำปองเพื่อประโยชน์ในการมีไฟฟ้าสำรอง ซึ่งทำให้สหกรณ์มีรายได้ลดลง แต่ได้มีการพัฒนาพื้นที่โครงการไฟฟ้าพลังน้ำแม่คำปองเป็นแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ขึ้นแทน จึงทำให้สหกรณ์มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และสามารถเลี้ยงตัวเองได้

นอกจากนั้นสหกรณ์ยังได้เสนอขายกระแสไฟฟ้าให้ กฟภ. อีกด้วย ภายหลังจากการประสบผลสำเร็จในการทดลองเชื่อมต่อกับสายส่งไฟฟ้าของ กฟภ. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งหากสหกรณ์มีรายได้จากการขายกระแสไฟฟ้า ย่อมจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้อีกมาก

จุดเด่นสำคัญประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชนคือ การที่ชาวบ้านแม่คำปองได้ร่วมมือช่วยกันรักษาป่าไม้ต้นน้ำลำธาร ทำให้มีน้ำใช้เพื่อการผลิตไฟฟ้าได้ตลอดทั้งปี จึงนับว่าเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจกันประสานประโยชน์เพื่อสังคม และสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านของ พพ.

นับจากปี 2525 เป็นต้นมา ที่ พพ. ได้เข้าไปดำเนินงานวางแผน และก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านที่บ้านแม่คำปองเป็นแห่งแรก จนถึงปัจจุบันนี้

พพ. ได้ดำเนินการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านไปแล้วเป็นจำนวนมากถึง 42 แห่ง โดยในแต่ละแห่งมีขนาดกำลังการผลิตไม่เกิน 200 กิโลวัตต์ และมีกำลังการผลิตรวมทั้งสิ้น 1,260 กิโลวัตต์ มีชาวบ้านใช้ไฟฟ้า 4,149 ครัวเรือน และอีก 5 หน่วยงาน ได้แก่ โครงการหลวงห้วยแก้ว อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อุทยานแห่งชาติแม่ม่อน (1) และแม่ม่อน (2) อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง อุทยานแห่งชาติห้วยมุ่น อำเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี และร้านค้าองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ห้วยก้างปลา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

สำหรับโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างของ พพ. ในช่วงปี 2550-2551 ประกอบด้วย

- โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านห้วยแม่ลาเกะ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ขนาดกำลังการผลิต 30 กิโลวัตต์
- โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านที่จ่อซี อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ขนาดกำลังการผลิต 60 กิโลวัตต์

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน
ที่เดินเครื่องผลิตพลังงานไฟฟ้า จำนวน 42 โครงการ

ลำดับ	โครงการ	สถานที่ตั้ง		กำลังผลิต (กิโลวัตต์)	ปีที่แล้วเสร็จ	จำนวนครัวเรือน หน่วยงาน
		อำเภอ	จังหวัด			
1	แม่กำปอง (1)	สันกำแพง	เชียงใหม่	20	2526	115
2	แม่ต๋อนหลวง	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	35	2527	230
3	ห้วยหม้อ	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	20	2528	88
4	ปางไฮ	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	40	2530	192
5	แม่กำปอง (2)	สันกำแพง	เชียงใหม่	20	2531	57
6	น้ำกั้น	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	25	2531	136
7	บ้านปืออก	สันกำแพง	เชียงใหม่	20	2531	70
8	แจ้ซ้อน	แจ้ห่ม	ลำปาง	20	2531	102
9	บ้านเจ้าหัวหน้า	เวียงป่าเป้า	เชียงใหม่	25	2532	70
10	ผาผึ้ง	เมือง	ตาก	20	2532	75
11	แม่สรวยน้อย	แม่สรวย	เชียงราย	20	2533	55
12	แม่มอน (1)	เมืองปาน	ลำปาง	60	4 มค.35	อุทยานแห่งชาติ
13	ห้วยขมิ้น	ศรีสวัสดิ์	กาญจนบุรี	30	2535	อุทยานแห่งชาติ
14	ปางช้าง	เชียงดาว	เชียงใหม่	25	2535	70
15	แม่กำปอง (3)	สันกำแพง	เชียงใหม่	40	2537	50
16	แม่หลวง	อมก๋อย	เชียงใหม่	35	22 มค.44	135
17	น้ำแม่โขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	25	2538	115
18	บ้านพุย	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	15	2537	80
19	ห้วยแม่ซ้าย	เชียงดาว	เชียงใหม่	20	2538	90
20	น้ำแม่หาด	อมก๋อย	เชียงใหม่	25	7 พค.37	201
21	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	20	2538	67
22	ห้วยชมพู	แม่สรวย	เชียงราย	30	2539	80

ลำดับ	โครงการ	สถานที่ตั้ง		กำลังผลิต (กิโลวัตต์)	ปีที่แล้วเสร็จ	จำนวนครัวเรือน หน่วยงาน
		อำเภอ	จังหวัด			
23	แม่ตะละ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	25	2539	77
24	ขุนแม่เมิน	เชียงดาว	เชียงใหม่	15	2539	41
25	แม่แอบ	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	60	2540	95
26	แม่นาฮ่อง	จอมทอง	เชียงใหม่	30	14 สค.40	65
27	แม่มอน (2)	เมืองปาน	ลำปาง	60	30 ตค.42	อุทยานแห่งชาติ
28	แม่โงกกลาง	แม่สรวย	เชียงราย	20	14 พค.45	67
29	หลวงห้วยแก้ว	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	20	2545	โครงการหลวง
30	บ้านเบ็งเค็ง	อุ้มผาง	ตาก	50	13 พย.45	380
31	ห้วยหารเต็ด	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	25	2546	77
32	บ้านสันติสุข	ปง	พะเยา	30	2546	150
33	บ้านแม่กลางน้อย	อุ้มผาง	ตาก	20	ธค.46	60
34	บ้านแม่กลางใหญ่	อุ้มผาง	ตาก	40	ธค.46	162
35	ห้วยแม่สอย	เมืองปาน	ลำปาง	25	11 พย.47	48
36	ห้วยก้างปลา	แม่จัน	เชียงราย	20	2547	ร้านค้า อบต.
37	บ้านทุ่งต้นจ้าว	อมก๋อย	เชียงใหม่	35	มค.48	94
38	ห้วยหมากวาง	เมือง	แม่ฮ่องสอน	25	ธค.48	105
39	พอนอสี	เมือง	แม่ฮ่องสอน	20	ธค.48	62
40	บ้านสามหมื่นทุ่ง	แม่สอ	ตาก	60	2549	163
41	บ้านมะโอโตะ	อุ้มผาง	ตาก	30	2550	152
42	แม่น้ำตะ	อุ้มผาง	ตาก	60	2550	273
รวม				1,260		4,149

เป้าหมายสู่นาคคต

เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตอันสมบูรณ์พร้อมขึ้นในทุกชุมชนทั่วพื้นที่ประเทศไทย พพ. จึงยังคงมีแนวนโยบายการก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ยปีละ 2-3 โครงการ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนในชนบทห่างไกลที่ระบบสายส่งไฟฟ้าตามปกติของรัฐยังเข้าไปไม่ถึง ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านทำโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน

ในการดำเนินโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านของ พพ. นั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านที่เหมาะสมกับการทำโครงการฯ ประกอบด้วย มีแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำไหลมากพอสมควรตลอดปี มีบริเวณ

ที่จะจัดตั้งโครงการฯ พอเพียง และต้องอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านเกิน 10 กิโลเมตร พร้อมกันนั้นต้องเป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรประมาณ 30-200 ครัวเรือน และเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่มีสายส่งไฟฟ้าของรัฐเข้าไปถึง มีสถานที่ตั้งโครงการเหมาะสมสามารถประหยัดค่าก่อสร้างได้ และหากมีเหมืองฝายเดิมอยู่ก่อนแล้ว จะได้รับการพิจารณาสับสนุนเป็นพิเศษ

ที่สำคัญที่สุดคือ ประชาชนในหมู่บ้านจะต้องให้ความร่วมมือร่วมใจเข้าร่วมใช้แรงงาน เพื่อช่วยทำการก่อสร้าง และจัดหาวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น หิน กรวด ทราย เป็นต้น และต้องยินดียินยอมการบริหารจัดการโครงการฯ ภายหลังจากการก่อสร้างเสร็จแล้ว เพื่อดำเนินการควบคุมดูแล บริหารการผลิต และจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ตลอดจนการบำรุงรักษา โดยมีการจัดตั้งเป็นสหกรณ์ผู้ใช้ไฟฟ้าพลังน้ำหรือกลุ่มผู้ใช้ไฟฟ้าพลังน้ำ เป็นองค์การบริหารจัดการกันเองของชาวบ้าน

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และวางแผนจัดทำโครงการของ พพ.

เพื่อให้การดำเนินโครงการพลังไฟฟ้าระดับหมู่บ้านเกิดประสิทธิภาพสูงสุด พพ. จึงได้กำหนดข้อมูลจำเป็นที่จะนำมาใช้ในการศึกษา และวางแผนจัดทำโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน ได้แก่

การจัดทำแผนที่ ซึ่งจะมีการกำหนดลักษณะสำคัญของโครงการฯ จากแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหาร

ข้อมูลอุทกวิทยา จำเป็นต้องมีการคำนวณหาปริมาณน้ำในช่วงที่ไหลน้อยที่สุดและมากที่สุดจากพื้นที่ลุ่มน้ำของหมู่บ้านตลอดทั้งปี

ความต้องการใช้ไฟฟ้า จะใช้วิธีการประชุมชาวบ้าน เพื่อสอบถามถึงความต้องการในการใช้ไฟฟ้าภายในหมู่บ้าน และนำมาใช้สำหรับการคำนวณหาปริมาณความต้องการของโครงการ เพื่อกำหนดขนาดกำลังการผลิตไฟฟ้าให้เพียงพอแก่ความต้องการของชุมชน

ในขณะเดียวกันยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของการก่อสร้างโครงการในเรื่องอื่นๆ อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายผันน้ำ, ส่วนปากท่อน้ำ, ส่วนควบคุมการไหลของน้ำ, ทางส่งน้ำ, อ่างเก็บน้ำ, ท่อส่งแรงดันน้ำ, อาคารโรงไฟฟ้า, ทางปล่อยน้ำ และสายส่งกระแสไฟฟ้า

ผลสำเร็จของโครงการ

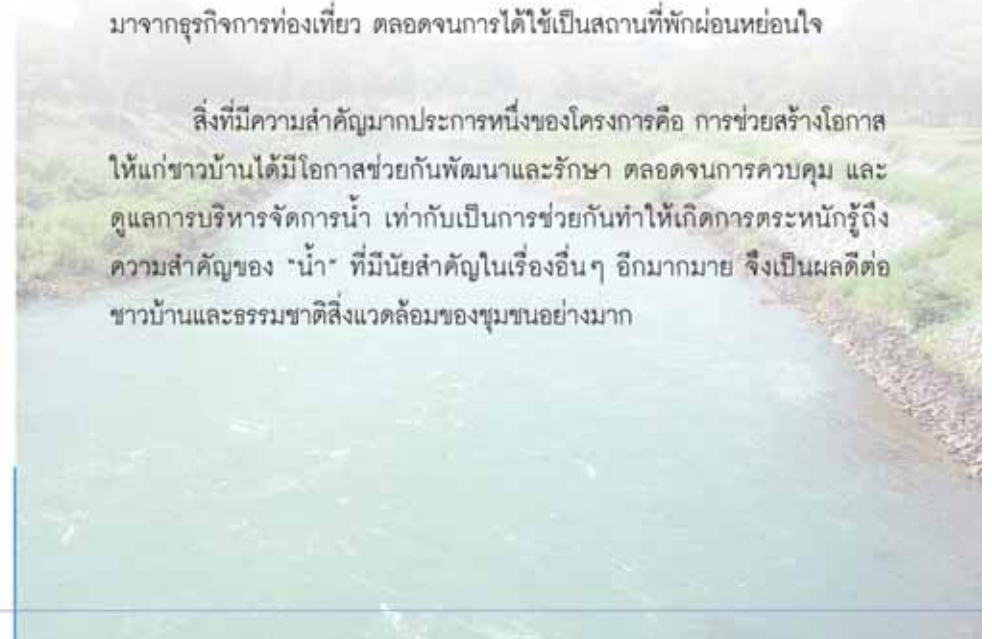
จากการดำเนินโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้านของ พพ. นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง ด้วยเป็นการนำนวัตกรรมความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชนบทห่างไกล ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการนำแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เข้าไปผสมผสานกลมกลืนกันกับบริบทในปัจจุบัน ระหว่างบริบทของชาวบ้าน บริบทในองค์กรของรัฐ และบริบทของความรู้ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดความสุขความเจริญก้าวหน้าในชุมชนได้อย่างลงตัว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ก่อให้เกิดแนวคิดของการทำงานอย่างมีระบบขึ้น ทำให้ชาวบ้านเรียนรู้เรื่องการวางแผน และดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพ และได้รับผลแห่งความสุขความเจริญในองค์กรชุมชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

พร้อมกันนั้น ชาวบ้านยังได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้จาก พพ. เพื่อทำการถ่ายโอนการบริหารจัดการโครงการฯ จาก พพ. มาสู่ชุมชน ผ่านทางสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์กรบริหารจัดการของชุมชนในเวลาต่อมา

ด้วยเหตุนี้คุณประโยชน์ในภาพรวมของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับชุมชน จึงไม่ได้มีเพียงการทำให้ชาวบ้านในชนบทห่างไกลมีไฟฟ้าใช้เท่านั้น หากแต่ยังมีคุณประโยชน์สืบเนื่องอันเป็นผลพลอยได้จากการจัดทำโครงการฯ ให้เกิดขึ้นกับชาวบ้านและสังคมภายในชุมชนอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็น การช่วยทำให้ชุมชนมีอ่างเก็บน้ำที่มีคุณค่าต่อการนำไปปรับใช้อุปโภคบริโภค การนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน การดำรงชีวิต เป็นแหล่งอาหารสัตว์น้ำ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประมง และอาชีพอื่นที่ติดตามมาจากธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการได้ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สิ่งที่มีความสำคัญมากประการหนึ่งของโครงการคือ การช่วยสร้างโอกาสให้แก่ชาวบ้านได้มีโอกาสช่วยกันพัฒนาและรักษา ตลอดจนการควบคุม และดูแลการบริหารจัดการน้ำ เท่ากับเป็นการช่วยกันทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของ “น้ำ” ที่มีนัยสำคัญในเรื่องอื่นๆ อีกมากมาย จึงเป็นผลดีต่อชาวบ้านและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างมาก

อาจกล่าวได้ว่า โครงการไฟฟ้าพลังน้ำระดับหมู่บ้าน เป็นการใช้นำทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแบบพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าเกิดขึ้นนานับประการ ด้วยการผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างบริบทขององค์กรภาครัฐ คือ พพ. ในการนำนวัตกรรมความรู้และเทคโนโลยีเข้าไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน จึงก่อให้เกิดพลังสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ของการพัฒนาเกิดขึ้นในชุมชน

พร้อมกันนั้น ชาวบ้านยังได้เรียนรู้การช่วยเหลือตนเองมากขึ้น ได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และต่อยอดจากฐานภูมิปัญญาดั้งเดิมให้กว้างไกลออกไป อันจะส่งผลให้เกิดความเจริญทั้งสังคม ชุมชน และประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

